

Т. С. Єдинак, канд. наук з держ. упр., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування

Ю. Е. Омельницька, магістр

Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ФУНКЦІЇ ВИТРАТ ТА АНАЛІЗУ РИЗИКІВ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові слова: витрати, функції, собівартість, сільське господарство, прибуток, ризик.

В умовах розвитку ринкової економіки виникає необхідність удосконалення системи бухгалтерського обліку процесу виробництва та калькулювання собівартості продукції сільськогосподарських підприємств України. Одним із найважливіших і найскладніших питань у процесі здійснення господарської діяльності в умовах швидкоплинного, невизначеного та непередбачуваного зовнішнього середовища є проблема управління витратами підприємства.

Відповідно до Методичних рекомендацій з планування, обліку й калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств від 18.05.2001 р. № 132 виробнича собівартість сільськогосподарської продукції включає прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати та загальновиробничі витрати [1]. Питому вагу в собівартості продукції сільського господарства становлять саме прямі матеріальні витрати, що включають у себе: витрати на підготовкою та освоєнням випуску продукції; вартість використаної сировини, насіння, палива, енергії, добрив, засобів захисту рослин, ліків тощо; витрати на проведення поточного ремонту, технічного обслуговування техніки та обладнання та ін.

Проблеми поведінки витрат та ефективного управління ними досліджуються вітчизняними науковцями, однак практично залишаються поза їхньою увагою питання поведінки та прогнозування витрат підприємств, що вирощують сільськогосподарську продукцію, з використанням попроцесного методу.

Сутність попроцесного методу обліку витрат і обчислення собівартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції полягає в тому, що всі прямі основні витрати обліковують у розрізі встановлених статей за окремими технологічними операціями, за місцем їх виникнення та об'єктом калькулювання (сільськогосподарська продукція або додаткові біологічні активи, що отримані в результаті біологічних перетворень). Загальну характеристику попроцесного методу обліку витрат наведено в таблиці.

Таблиця

Характерні ознаки попроцесного методу обліку витрат виробництва у рослинництві

Ознака	Характеристика
Тип виробництва	Масове та серійне виробництво (у сільському господарстві – галузь рослинництва)
Об'єкт обліку та калькулювання	Сільськогосподарська продукція та/або додаткові біологічні активи рослинного походження
Принципові особливості	Виробничі процеси або їх групи створюють переділи, кожний з яких завершується випуском продукції, яка може бути реалізована або використана для подальшого виробництва (додаткові біологічні активи)
Період, за який здійснюється калькулювання	Календарний проміжок часу – місяць, квартал, рік

Для повноцінного й об'єктивного аналізу поведінки витрат та їхній вплив на результативний показник (фінансовий результат діяльності) необхідно враховувати як змінні, так і постійні витрати підприємства, оскільки їх співвідношення характеризує ступінь реакції прибутку на динаміку обсягу виробництва й реалізації продукції. Чим більшою є частка постійних витрат в їх загальній величині, тим більший обсяг виробництва забезпечує досягнення точки беззбитковості й тим суттєвішою є реакція прибутку на зміни обсягу виробництва та реалізації продукції.

Під час визначення функцій витрат можуть використовуватись різні методи, що є математичним описом взаємозв'язку між витратами та їх факторами, такі як:

- 1) аналітичні: технологічного аналізу, аналізу рахунків;
- 2) економіко-статистичні: регресійний, спрощений статистичний, вищої-нижчої точки;
- 3) візуальні: візуального пристосування, інші графічні.

За допомогою цих методів можна передбачити майбутні релевантні витрати, які є необхідними для ухвалення управлінських рішень.

Майже всі методи визначення функції витрат засновані на використанні минулих статистичних даних, які накопичуються в облікових регістрах підприємства (крім методу технологічного аналізу, який є найточнішим, оскільки орієнтований на майбутні операції і не потребує вивчення минулих подій). Тому, на нашу думку, під час планування та аналізу виробничих потужностей на наступний рік сільськогосподарському підприємству доцільно застосовувати саме аналітичний підхід для визначення складу змінних і постійних витрат шляхом їх аналізу, але в ретроспективному плані.

Необхідно зазначити, що особливістю сільськогосподарського виробництва є його висока ризиковість щодо інших видів підприємницької діяльності. До факторів, що визначають високу ризиковість аграрного бізнесу, можна віднести: сезонність виробництва, залежність від погодних та кліматичних умов, ризик втрати врожаю через шкідників та хвороби рослин, відсутність можливості швидкої зміни асортимент та технології виробництва продукції та ін. Тому методи аналізу ризиків для ефективної діяльності фермерського господарства є не менш важливими ніж функції витрат, оскільки кожного року сільськогосподарські підприємства постають перед проблемами прогнозування, свого роду вибору «нового проекту», який дасть можливість мінімізувати витрати та збільшити прибутки. Однак при цьому необхідно дослідити всі можливі ризики, що пов'язані з його запровадженням.

Аналіз ризиків поділяють на два види: кількісний та якісний. Кількісний аналіз ризику повинен дати можливість визначити кількість та розміри окремих ризиків та ризику проекту загалом. Якісний аналіз визначає фактори, межі та види ризиків. Для аналізу ризику використовують метод аналогії, метод експертних оцінок, розрахунково-аналітичний метод та статистичний метод.

Отже, обґрунтований облік поділу витрат дає змогу управляти діяльністю підприємства, досягати зниження витрат і збільшення нагромаджень шляхом надання даних про фактичні витрати, що відповідають критеріям точності, повноти та своєчасності. Однак наявність великих розривів у часі між моментом отримання обліково-аналітичної інформації в сільському господарстві та моментом її використання для прийняття оперативних та стратегічних рішень ускладнює підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. Розгляд витрат винятково як об'єкта обліку, що відбувається в практиці господарювання українських сільськогосподарських підприємств, призводить до виникнення істотних вад у системі управління та свідчить про ігнорування вимог ринкових умов, відсутність аналізу ризиків, пов'язаних із діяльністю підприємства. Усунення цієї стратегічної помилки дасть змогу підійти до управління витратами з позиції оптимізації їх рівня, використовуючи один із вищевказаних методів визначення функції витрат, що, у свою чергу, відкриє можливість використання резервів підвищення рентабельності виробництва та конкурентоспроможності продукції.

Список використаних джерел: 1. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 р. № 132. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01>.

УДК 657.242

А. О. Наумець, магістр

Науковий керівник: **О. М. Ворона**, головний бухгалтер ТОВ «ЧІС»

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ОБЛІК ТОВАРІВ У ДОРОЗІ НА ПРИКЛАДІ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Ключові слова: товар, облік, первісна вартість, рахунок, первинний документ.

Щорічно, згідно з даними Державної служби статистики України [1], обсяги операцій з імпорту товарів збільшуються, а тому існує необхідність у перегляді правильності та повноти відображення даної інформації в системі бухгалтерського обліку. Крім того, варто підкреслити, що від правильності визначення первісної вартості товару залежатиме розрахунок ці-